

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

 Ярослав ШТАНЬКО

“30” 08 2024 р.

**ЗАКОНОМІРНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність:	281 Публічне управління та адміністрування
Освітньо-професійна (освітньо-наукова) програма:	Публічне управління та адміністрування
Освітній рівень:	другий (магістерський)
Статус дисципліни:	обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2024**

РОЗРОБНИК:

к.н.держ.упр. доцент кафедри права
та публічного управління

Тетяна ЛЕВКУН

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права,
та публічного управління
протокол 1 № від 30 серпня 2024 р.

В.о завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Олександр ЗАГУРСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради, протокол № 1 від 30.08.24

e-mail	tetiana.levkun@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	ауд 201.
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=4862

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни «Закономірності функціонування системи публічного управління та адміністрування»

Публічне управління та адміністрування є складними явищами, притаманними державі з її розвиненою системою органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Публічне адміністрування спрямоване як на управління суспільними сферами, галузями та різновидами відносин, так і на самоуправління, власний саморозвиток відповідно до потреб суспільства. Сучасні концепції публічного управління та адміністрування сьогодні є невід'ємною складовою ефективного функціонування розвиненої держави і розглядається світовим співтовариством як ключовий критерій належного соціально-політичного врядування, що обумовлює важливе значення вивчення дисципліни «Закономірності функціонування системи публічного управління та адміністрування». Навчальна дисципліна є теоретичною основою сукупності знань та вмінь, що забезпечують базову підготовку фахівців з публічного управління та адміністрування і входить до циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». Головною метою вивчення дисципліни є оволодіння теоретичними знаннями з питань публічного адміністрування та набуття практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в управлінні суб'єктами публічної сфери; набуття вмінь та формування компетенцій, необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень керівника (фахівця) суб'єкта публічного адміністрування, в тому числі для органів державної влади і місцевого самоврядування.

Мета та завдання дисципліни: засвоєння предмету та змісту методологічної основи публічного адміністрування; вивчення основних інституційних структур системи прийняття управлінських рішень; опанування основними технологіями прийняття управлінських рішень; закріплення особливостей відповідальності у публічному адмініструванні.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати:**

- термінологію та інституційний базис публічного управління;
- предмет і методологічну основу публічного адміністрування;
- концептуальні засади публічного управління та інструменти його реалізації;
- особливості інституційних структур системи публічного управління та адміністрування;
- організаційно-функціональні структури системи державного управління та місцевого самоврядування;

- сучасні тенденції трансформації системи публічного адміністрування;
- технології прийняття управлінських рішень;
- особливості відповідальності суб'єктів публічного адміністрування за допущені правопорушення.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **вміти**:

- пояснювати базові концепції публічного управління;
- визначати технологію управління суб'єктом публічної сфери, застосовувати методи та критерії оцінювання ефективності публічного адміністрування;
- використовувати інструментарій публічного управління в різних сферах суспільного життя;
- володіти основними технологіями прийняття управлінських рішень;
- аналізувати суспільно-політичний та соціально-економічний стан розвитку сфери публічного управління, визначати стратегічні цілі, завдання та етапи прийняття управлінських рішень;
- розробляти (у загальному вигляді) напрями інноватизації публічного управління та адміністрування та адміністрування;
- опанувати методологією оцінювання корупційних ризиків управлінських рішень при підготовці проєктів нормативно-правових актів;
- застосовувати сучасні методики визначення ключових показників ефективності (Key Performance Indicators, KPI) в публічному управлінні;
- самостійно вирішувати проблеми, що виникають в системі публічного управління та адміністрування.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни (шифри та зміст компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП “Публічне управління та адміністрування” (2024/2025)).

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
СК1. Здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти.	РН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.
СК04. Здатність визначати показники сталого розвитку на вищому, центральному,	РН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства,

<p>регіональному, місцевому та організаційному рівнях.</p>	<p>виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових</p>
<p>СК07. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, аналітичні довідки, пропозиції, доповіді, надавати експертну оцінку нормативно-правовим актам на різних рівнях публічного управління та адміністрування</p>	<p>актів для їх усунення. РН04. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання складних задач публічного управління та адміністрування.</p>
	<p>РН06. Здійснювати ефективне управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур. РН07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи. РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.</p>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	1
Семестр	2

Кількість кредитів ЄКТС	6		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	30 (в годинах)	10 (в годинах)
	семінари, практичні	30 (в годинах)	8 (в годинах)
Самостійна робота		120 (в годинах)	162 (в годинах)
Форма підсумкового контролю	екзамен 30 (в годинах)		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни¹:

Пререквізити	Постреквізити
Етика в публічній службі	
Державна політика та врядування	
Електронне врядування	

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1. Інституціональна структура системи публічного управління та адміністрування

Тема 1. Предмет і методологічна основа публічного адміністрування (2 год.)

Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюція. Предметна сфера публічного адміністрування. Методологічна основа публічного адміністрування. Співвідношення управління та адміністрування. Публічне адміністрування як напрям наукових досліджень, сукупність знань, сфера діяльності та навчальна дисципліна.

Питання для самостійного вивчення: Джерела ідей управління суспільством і країною. Публічна сфера – єдність економічної, соціальної

¹ тільки для обов'язкових дисциплін

та політичної сфер. Публічна сфера і публічна політика (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 2. Закони та принципи публічного управління та адміністрування. Основні теорії управління суспільством (2 год.)

Джерела ідей управління суспільством і країною. Формування та розвиток теорій управління суспільством і країною. Основні теорії та школи управління суспільством і країною другої половини ХХ століття.

Загальний закон соціального управління – залежність управляючого впливу від стану системи та зовнішнього середовища. Закон необхідності посилення регулювання та управління суспільними процесами. Закон розмежування центрів влади та управління. Закон централізації та децентралізації влади

Питання для самостійного вивчення: Японський варіант людських стосунків. Соціально-інженерний та гуманітарний підходи. Публічне управління в контексті неокласичної теорії. Концепція раціонального вибору та «новий менеджеризм». Принципи, що регулюють адміністрування як соціально-політичний, соціально-економічний та соціально-культурний процеси. Застосування принципів публічного адміністрування. Закон системності організації та саморозвитку системи публічного адміністрування. Загальносистемні методологічні принципи публічного адміністрування (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 3. Конституційно-правові засади публічного управління та адміністрування в Україні (2 год.)

Багаторівневе управління як прояви публічного управління та адміністрування. Рівні управління в державі: вищий, центральний, регіональний, місцевий. Територіальна основа організації публічного управління в Україні. Адміністративно-територіальний устрій України та його реформування. Мир, справедливість та сильні інститути.

Питання для самостійного вивчення: Підготовчий етап та Законодавче забезпечення адміністративно-територіальної реформи в Україні. Шляхи формування спроможних територіальних громад. Перспективні плани формування громад та нові райони (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 4. Публічне адміністрування та влада. Організаційно-функціональна структура системи державного управління (4 год.)

Феномен влади. Публічна влада та публічне адміністрування. Влада як основний засіб публічного адміністрування. Механізм взаємодії влади та публічного адміністрування. Держава як суб'єкт політичної влади. Економічна влада. Взаємозв'язок і взаємозалежність політичної та економічної влади.

Розподіл повноважень між органами виконавчої влади за рівнями управління в державі. Вищі і центральні органи виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади загальної компетенції. Місцеві органи виконавчої влади спеціального призначення .

Питання для самостійного вивчення: Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади. Публічно-владні повноваження. Акт, як зовнішній вираз діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Принципи організації публічного адміністрування. Владна децентралізація публічної адміністрації. Співвідношення публічного адміністрування і виконавчої влади. Розподіл функцій між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Лоббізм. Напрями гармонізації управління й публічної політики (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 5. Організаційно-функціональна структура системи місцевого самоврядування (2 год.)

Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування. Посадові особи місцевого самоврядування. Органи самоорганізації населення та асоціації органів місцевого самоврядування. Особливості місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональному рівнях.

Питання для самостійного вивчення: Гарантії місцевого самоврядування в Україні. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Основні моделі системи органів місцевого самоврядування (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 6. Взаємозв'язок публічного управління та адміністрування (2 год.)

Основні підходи до розуміння публічного адміністрування. Розподіл адміністративних процесів на функції управління. Сучасні тенденції трансформації системи публічного адміністрування. Механізми взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Питання для самостійного вивчення: Децентралізація та реформування територіальної організації влади в Україні. Напрями інноватизації публічного управління та адміністрування (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 7. Форми участі громадянськості у публічному управлінні (4 год.)

Сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства (правові основи, методи, форми; права, можливості створення підприємств, умови їх роботи; державне замовлення на послуги; оподаткування громадської та благодійної діяльності; державна фінансова підтримка сектору; залучення організацій громадянського суспільства до соціальних послуг та

соціального підприємництва). Система органів, які реалізують національну стратегію розвитку громадянського суспільства (перелік і функції). Стимулювання лідерів громадської думки, мотивація населення до участі у державних справах, формування відповідальної поведінки населення. Міжсекторальна взаємодія (роль громадського сектору, партнерство).

Питання для самостійного вивчення: Генезис та сутність громадянського суспільства. Держава і громадянське суспільство: принцип взаємодії. Інтерес як ключовий фактор формування громадянського суспільства. Громадянське суспільство як суб'єкт формування цілей публічного адміністрування. Морфологічна будова громадянського суспільства. Громадські об'єднання як носії влади в демократичному суспільстві. Стан і перспективи громадянського суспільства в сучасній Україні (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Змістовий модуль 2. Організація публічного адміністрування. Технології прийняття управлінських рішень.

Тема 8 Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень (4 год.)

Управління як визначальна функція публічного адміністрування. Основи прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Етапи прийняття управлінських рішень. Методи прийняття управлінських рішень. Побудова «дерева проблем» та «дерева цілей». Оцінка результативності та ефективності управлінських рішень.

Питання для самостійного вивчення: Управлінське рішення як наукова категорія. Інформаційні технології під час прийняття управлінських рішень. Вироблення та реалізація управлінських рішень. Взаємодія підрозділів у структурі. Вплив суб'єкта на об'єкт публічного адміністрування. Організація зворотного зв'язку. Керування персоналом. Робота з інформацією. Ділове спілкування (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 9. Розробка проєктів нормативно-правових актів з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції. (4 год.)

Європейські стандарти правил проєктування нормативно-правових актів. Принципи правотворчої техніки. Правила та прийоми правотворчої техніки. Стадії створення нормативно-правового акта. Порядок внесення змін та доповнень до чинного нормативно-правового акта. Порядок оскарження нормативно-правових актів органів публічного управління. Методологія оцінювання корупційних ризиків управлінських рішень, проєктів нормативно-правових актів.

Питання для самостійного вивчення: Поняття правотворчої помилки (правові колізії та їх види, нечіткі формулювання у тексті

нормативно-правових актів). Принципи подолання та усунення правових колізій. (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 10. Відповідальність у публічному адмініструванні (2 год.).

Правопорушення та відповідальність. Відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ і організацій, посадових осіб за правопорушення у сфері публічного адміністрування. Відповідальність недержавних організацій, органів і осіб, які не перебувають на державній службі чи службі в органах місцевого самоврядування, за правопорушення у сфері публічного адміністрування. Правопорушення та відповідальність при здійсненні міжнародної публічної діяльності.

Питання для самостійного вивчення: Дисципліна та забезпечення законності в публічному адмініструванні. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері публічного адміністрування. Відповідальність суб'єктів публічного управління за порушення інформаційного законодавства України. Сутність адміністративної відповідальності державних службовців. Класифікація недержавних організацій і осіб, які не перебувають на державній службі. Розвиток концепції соціальної відповідальності в публічному управлінні в умовах децентралізації влади в Україні. Відповідальність за порушення порядку управління в сфері економіки. Відповідальність в міжнародному публічному праві (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 11. Публічне і приватне право в публічному управлінні (2 год.).

Поняття та ознаки публічного права. Поняття та ознаки приватного права. Правовий статус суб'єктів публічного права. Співвідношення публічного та приватного права в публічному управлінні. Правовий статус суб'єктів приватного права. Особливості правового статусу юридичних осіб публічного права. Особливості правового статусу юридичних осіб приватного права. Органи публічного управління як учасники приватно-правових відносин. Форми публічного адміністрування. Нормативні акти публічного управління: поняття, види та характеристика. Поняття та характерні особливості адміністративного договору. Форма і зміст адміністративного договору. Порядок укладення, зміни та розірвання адміністративних договорів.

Питання для самостійного вивчення: Законність як метод у публічному управлінні. Законність як режим (стан) у публічному управлінні. Механізми і засоби забезпечення практичної реалізації законів. Передумови забезпечення законності в публічному управлінні. Дотримання принципу законності в публічному управлінні. Порядок застосування правових норм у публічному управлінні (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Зміст семінарських занять

Змістовий модуль 1. Інституціональна структура системи публічного управління та адміністрування

Тема 1. Предмет і методологічна основа публічного адміністрування (2 год.)

Основні підходи до розуміння публічного адміністрування та його еволюція. Предметна сфера публічного адміністрування. Методологічна основа публічного адміністрування. Співвідношення управління та адміністрування. Публічне адміністрування як напрям наукових досліджень, сукупність знань, сфера діяльності та навчальна дисципліна.

Питання для самостійного вивчення: Джерела ідей управління суспільством і країною. Публічна сфера – єдність економічної, соціальної та політичної сфер. Публічна сфера і публічна політика (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 2. Закони та принципи публічного управління та адміністрування. Основні теорії управління суспільством (2 год.)

Джерела ідей управління суспільством і країною. Формування та розвиток теорій управління суспільством і країною. Основні теорії та школи управління суспільством і країною другої половини ХХ століття.

Загальний закон соціального управління – залежність управляючого впливу від стану системи та зовнішнього середовища. Закон необхідності посилення регулювання та управління суспільними процесами. Закон розмежування центрів влади та управління. Закон централізації та децентралізації влади

Питання для самостійного вивчення: Японський варіант людських стосунків. Соціально-інженерний та гуманітарний підходи. Публічне управління в контексті неокласичної теорії. Концепція раціонального вибору та «новий менеджеризм». Принципи, що регулюють адміністрування як соціально-політичний, соціально-економічний та соціально-культурний процеси. Застосування принципів публічного адміністрування. Закон системності організації та саморозвитку системи публічного адміністрування. Загальносистемні методологічні принципи публічного адміністрування (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 3. Конституційно-правові засади публічного управління та адміністрування в Україні (2 год.)

Багаторівневе управління як прояви публічного управління та адміністрування. Рівні управління в державі: вищий, центральний, регіональний, місцевий. Територіальна основа організації публічного

управління в Україні. Адміністративно-територіальний устрій України та його реформування. Мир, справедливість та сильні інститути.

Питання для самостійного вивчення: Підготовчий етап та Законодавче забезпечення адміністративно-територіальної реформи в Україні. Шляхи формування спроможних територіальних громад. Перспективні плани формування громад та нові райони (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 4. Публічне адміністрування та влада. Організаційно-функціональна структура системи державного управління (4 год.)

Феномен влади. Публічна влада та публічне адміністрування. Влада як основний засіб публічного адміністрування. Механізм взаємодії влади та публічного адміністрування. Держава як суб'єкт політичної влади. Економічна влада. Взаємозв'язок і взаємозалежність політичної та економічної влади.

Розподіл повноважень між органами виконавчої влади за рівнями управління в державі. Вищі і центральні органи виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади загальної компетенції. Місцеві органи виконавчої влади спеціального призначення .

Питання для самостійного вивчення: Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади. Публічно-владні повноваження. Акт, як зовнішній вираз діяльності суб'єктів публічної адміністрації. Принципи організації публічного адміністрування. Владна децентралізація публічної адміністрації. Співвідношення публічного адміністрування і виконавчої влади. Розподіл функцій між органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Лоббізм. Напрями гармонізації управління й публічної політики (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 5. Організаційно-функціональна структура системи місцевого самоврядування (2 год.)

Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування. Посадові особи місцевого самоврядування. Органи самоорганізації населення та асоціації органів місцевого самоврядування. Особливості місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональному рівнях.

Питання для самостійного вивчення: Гарантії місцевого самоврядування в Україні. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування в Україні. Основні моделі системи органів місцевого самоврядування (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 6. Взаємозв'язок публічного управління та адміністрування (2 год.)

Основні підходи до розуміння публічного адміністрування. Розподіл адміністративних процесів на функції управління. Сучасні тенденції трансформації системи публічного адміністрування. Механізми взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Питання для самостійного вивчення: Децентралізація та реформування територіальної організації влади в Україні. Напрями інноватизації публічного управління та адміністрування (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 7. Форми участі громадськості у публічному управлінні (4 год.)

Сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства (правові основи, методи, форми; права, можливості створення підприємств, умови їх роботи; державне замовлення на послуги; оподаткування громадської та благодійної діяльності; державна фінансова підтримка сектору; залучення організацій громадянського суспільства до соціальних послуг та соціального підприємництва). Система органів, які реалізують національну стратегію розвитку громадянського суспільства (перелік і функції). Стимулювання лідерів громадської думки, мотивація населення до участі у державних справах, формування відповідальної поведінки населення. Міжсекторальна взаємодія (роль громадського сектору, партнерство).

Питання для самостійного вивчення: Генезис та сутність громадянського суспільства. Держава і громадянське суспільство: принцип взаємодії. Інтерес як ключовий фактор формування громадянського суспільства. Громадянське суспільство як суб'єкт формування цілей публічного адміністрування. Морфологічна будова громадянського суспільства. Громадські об'єднання як носії влади в демократичному суспільстві. Стан і перспективи громадянського суспільства в сучасній Україні (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Змістовий модуль 2. Організація публічного адміністрування. Технології прийняття управлінських рішень.

Тема 8 Публічне адміністрування як процес вироблення, прийняття та виконання управлінських рішень (4 год.)

Управління як визначальна функція публічного адміністрування. Основи прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Етапи прийняття управлінських рішень. Методи прийняття управлінських рішень. Побудова «дерева проблем» та «дерева цілей». Оцінка результативності та ефективності управлінських рішень.

Питання для самостійного вивчення: Управлінське рішення як наукова категорія. Інформаційні технології під час прийняття управлінських рішень. Вироблення та реалізація управлінських рішень. Взаємодія підрозділів у структурі. Вплив суб'єкта на об'єкт публічного

адміністрування. Організація зворотного зв'язку. Керування персоналом. Робота з інформацією. Ділове спілкування (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 9. Розробка проєктів нормативно-правових актів з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції. (4 год.)

Європейські стандарти правил проєктування нормативно-правових актів. Принципи правотворчої техніки. Правила та прийоми правотворчої техніки. Стадії створення нормативно-правового акта. Порядок внесення змін та доповнень до чинного нормативно-правового акта. Порядок оскарження нормативно-правових актів органів публічного управління. Методологія оцінювання корупційних ризиків управлінських рішень, проєктів нормативно-правових актів.

Питання для самостійного вивчення: Поняття правотворчої помилки (правові колізії та їх види, нечіткі формулювання у тексті нормативно-правових актів). Принципи подолання та усунення правових колізій. (3, 5, 7, 9, 11, 13, 15).

Тема 10. Відповідальність у публічному адмініструванні (4 год.).

Правопорушення та відповідальність. Відповідальність органів державної влади та місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ і організацій, посадових осіб за правопорушення у сфері публічного адміністрування. Відповідальність недержавних організацій, органів і осіб, які не перебувають на державній службі чи службі в органах місцевого самоврядування, за правопорушення у сфері публічного адміністрування. Правопорушення та відповідальність при здійсненні міжнародної публічної діяльності.

Питання для самостійного вивчення: Дисципліна та забезпечення законності в публічному адмініструванні. Адміністративна відповідальність за порушення у сфері публічного адміністрування. Відповідальність суб'єктів публічного управління за порушення інформаційного законодавства України. Сутність адміністративної відповідальності державних службовців. Класифікація недержавних організацій і осіб, які не перебувають на державній службі. Розвиток концепції соціальної відповідальності в публічному управлінні в умовах децентралізації влади в Україні. Відповідальність за порушення порядку управління в сфері економіки. Відповідальність в міжнародному публічному праві (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

Тема 11. Публічне і приватне право в публічному управлінні (2 год.).

Поняття та ознаки публічного права. Поняття та ознаки приватного права. Правовий статус суб'єктів публічного права. Співвідношення публічного та приватного права в публічному управлінні. Правовий статус

суб'єктів приватного права. Особливості правового статусу юридичних осіб публічного права. Особливості правового статусу юридичних осіб приватного права. Органи публічного управління як учасники приватно-правових відносин. Форми публічного адміністрування. Нормативні акти публічного управління: поняття, види та характеристика. Поняття та характерні особливості адміністративного договору. Форма і зміст адміністративного договору. Порядок укладення, зміни та розірвання адміністративних договорів.

Питання для самостійного вивчення: Законність як метод у публічному управлінні. Законність як режим (стан) у публічному управлінні. Механізми і засоби забезпечення практичної реалізації законів. Передумови забезпечення законності в публічному управлінні. Дотримання принципу законності в публічному управлінні. Порядок застосування правових норм у публічному управлінні (1, 2, 4, 5, 8, 10, 12).

**Зміст самостійної роботи здобувачів
Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:**

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	120	162
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	20	20
Підготовка до практичних занять та контрольних заходів	30	22
Підготовка звітів з практичних робіт	-	-
Підготовка до поточного контролю	20	50
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	50	70

ПОЛІТИКА КУРСУ

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з “Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти”. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

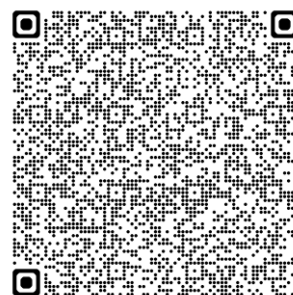
3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно “Положення про організацію освітнього процесу” здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену, диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

“Положення про академічну доброчесність” закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

“Положення про академічну доброчесність” визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за покликанням.² “Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів” містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за покликанням.

б) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна за покликанням.³

Під час вивчення навчальної дисципліни “Закономірності функціонування системи публічного управління та адміністрування” студентам надається можливість перезарахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

№ п/п	Перелік сертифікованих (безкоштовних) онлайн-курсів	Перелік тем, які можуть бути перезараховані (за умови наявності сертифіката на ім'я та прізвище студента/студентки)
1.	«Децентралізація в Україні: теорія та практика»: https://prometheus.org.ua/course/c	● «Конституційно-правові засади публічного управління та адміністрування в Україні»;

² визначається політика використання ШІ в навчальній дисципліні - дозволене/заборонене, правила використання

³ визначається перелік електронних та інших ресурсів та умови перезарахування

	ourse- v1:Prometheus+DC101+2017_T4	<ul style="list-style-type: none"> • «Організаційно-функціональна структура системи державного управління»; • «Організаційно-функціональна структура системи місцевого самоврядування»
2.	Взаємодія органів державної влади з громадськістю: https://prometheus.org.ua/course/v1:Prometheus+IAP101+2019_T3	• «Форми участі громадськості у публічному управлінні»

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання⁴	<u>Метод навчання</u>	<u>Метод оцінювання</u>
РН01. Знати теоретичні та прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
РН02. Розв'язувати складні задачі публічного управління та адміністрування, враховуючи вимоги законодавства, виявляти правові колізії та проблеми, розробляти проекти нормативно-правових актів для їх усунення.	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	програмований контроль поточний контроль
РН04. Використовувати сучасні статистичні методи, моделі, цифрові технології, спеціалізоване програмне забезпечення для розв'язання	бесіда мозковий штурм	самооцінювання

⁴ для вибіркових навчальних дисциплін вказується результат навчання

складних задач публічного управління та адміністрування.		
РН06. Здійснювати ефективно управління інноваціями, ресурсами, ризиками, проектами, змінами, якістю, застосовувати сучасні моделі, підходи та технології, міжнародний досвід при проектуванні та реорганізації управлінських та загально-організаційних структур.	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль
РН07. Уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.	комп'ютерні і мультимедійні методи індуктивний	програмований контроль поточний контроль
РН08. Уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм	бесіда мозковий штурм	самооцінювання
РН10. Представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності	бесіда бесіда-діалог творчий	усний контроль програмований контроль

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

<i>«незадовільно»</i>	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об’єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
<i>«задовільно»</i>	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою

	викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».⁵

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору,

⁵ можна вказати теми чи завдання, які є обов'язковими до виконання, а також особисті підходи до оцінювання рівня знань здобувачів під час аудиторної роботи

здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ⁶

⁶ обов'язково: враховувати вимоги [ДСТУ 8302:2015](#) (відповідно до [Наказу № 65, від 4.03. 2016](#)), [рекомендації](#) Національного агентства з забезпечення якості вищої освіти, використовувати літературу за останні 5-7 років, наводити власні публікації за змістом навчальної дисципліни.

Основна література

1. Липовська Н.А., Письменний І.В. Публічна політика: навчальний посібник. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. 104 с.
2. Мамонтова Е.В., Краснопольська Т.М. Публічна політика: навчально-методичний посібник. Одеса: Фенікс, 2020. 84 с.
3. Мельничук В. Чинники формування регіональної самоврядності в Україні. Політикус. 2021. № 6. С. 37-43.
4. Melnychuk V., Marchuk V., Hladiy V., Holubiak N., Dudkevych V. The Development of a System of Local SelfGovernment in the Countries of the Visegrad Group in the Conditions of Postmodern Society. Postmodern Openings. 2021. № 12 (2). P. 233-245.
5. Мельничук В. Специфіка конструювання моделей місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2022. № 42. С. 278-285.
6. Марчук В., Мельничук В. Стан інтеграції європейського досвіду у функціонування системи місцевого самоврядування України. Регіональні студії. 2022. №31. С. 34-39.
7. Мельничук В., Ємельянова О., Водяний О. Реформи децентралізації та результати їх впровадження в Україні. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. №7 (13). С.151-166.
8. Melnychuk V., Nemish Yu., Borshch H. Decentralization and its influence on local community development. Economics, Finance and Management Review. 2020. № 4. P. 4-12.
9. Левкун Т.В., Мельничук В.І. Організація доступу до публічної інформації як складової комунікаційного механізму формування позитивного іміджу органів публічного управління. Успіхи і досягнення в науці. 2024. № 5 (5). С. 453-471.
10. Левкун Т.В. Механізми запобігання корупційним проявам при вирішенні питання про надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації (в контексті взаємодії) адвокатури із ТЦК та СП. Наукові перспективи. Серія «Державне управління». 2024. № 7 (49). С. 397-411.
11. Левкун Т.В. Лис А.Б. Актуальні проблеми надання адміністративних послуг для внутрішньо переміщених осіб в умовах воєнного стану. Суспільство та національні інтереси 2024. № 4 (4). С. 1189-1202.
12. Левкун Т.В., Мельничук В.І. Інституційні засади механізму юридичної відповідальності в сфері публічного управління. Успіхи і досягнення в науці. 2024. № 6 (6). С. 400-412.
13. Левкун Т.В., Мельничук В.І. Засади взаємодії громадських об'єднань з органами державної влади, місцевого самоврядування: матеріали XLVIII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні

аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку» / за ред. І.В. Жукової, Є.О. Романенка. м. Констанца (Румунія): ВАДНД, 07 вересня 2024 р. С. 33-37.

- 14.Левкун Т.В., Гамалюк Б.М., Лис А.Б. Формування позитивного іміджу закладами «PUBLIC RELATIONS» у публічному управлінні: матеріали XII-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної науки та освіти» м. Львів, 29-30 серпня 2024 року. Львів : Львівський науковий форум, 2024. С. 5-7.
- 15.Неділько А.І., Задорожний В.П., Бойко В.В. Публічна політика: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2018. 225 с.
- 16.Aman Khan. Cost and Optimization in Government: An Introduction to Cost Accounting, Operations Management, and Quality Control. 3rd Edition. 2022. 466 p.
- 17.Bartley W. Hildreth, Gerald Miller, Evert L. Lindquist. Handbook of Public Administration. 4th Edition. 2021. 348 p.
- 18.Christopher J. Koliba, Jack W. Meek, Asim Zia, Russell W. Mills. Governance Networks in Public Administration and Public Policy. 2nd Edition. 2018. 514 p.
- 19.David H. Rosenbloom, Robert S. Kravchuk, Richard M. Clerkin. Public Administration: Understanding Management, Politics, and Law in the Public Sector. 9th Edition. 2022. 660 p.
- 20.Ferd H. Mitchell, Cheryl C. Mitchell. Adaptive Administration: Practice Strategies for Dealing with Constant Change in Public Administration and Policy. 2016. 256 p.
- 21.Jay M. Shafritz, E. W. Russell, Christopher P. Borick, Albert C. Hyde. Introducing Public Administration. 10th Edition. 2022. 268 p.
- 22.John Storey, Richard Holti. Innovating Healthcare. The Role of Political, Managerial and Clinical Leadership. Routledge, 2021. 212 p.
- 23.Marc Holzer, Richard W. Schweser. Public Administration: An Introduction. 3rd Edition. 2019. 452 p.
- 24.Master Public Policy Analysis In Six Easy Steps: The Basics. URL: <https://ua.udemy.com/course/master-public-policy-analysis-in-six-easy-steps>.
- 25.Master Public Policy Analysis: Advanced. URL: <https://ua.udemy.com/course/master-public-policy-analysis-advanced/>.

Додаткова література

1. Uliana Z. Vatamaniuk-Zelinska, Nataliia M. Tkachova, Yevhen M. Dankevych, Olha I. Yemets and Oleh F. Stasiv//Small business support in the territories in a decentralized environment.-Revista San

Gregorio, 2021, № 44. Special Issue February (p.98-112) ISSN 1390-7247, e. ISSN 2527-7907 Web of Science

2. Nataliia Tkachova, Taisiia Krushelnytska, Oksana Marchenko, Nataliya Kuznetsova // Migration Policy in the Context of Sustainable Development. WSEAS Transactions on Business and Economics, ISSN / E-ISSN: 1109-9526 / 2224-2899, Volume 18, 2021, Art. #61, pp. 619-627. (Scopus).
3. Nataliia Tkachova, Volodymyr Saienko, Ivan Bezena, Oksana Tur, Ivan Shkurat, Natalya Sydorenko // Modern trends in the local governments activities. Ad alta journal of interdisciplinary research, Volume 11, Issue 2, 2021, Special Issue: , Art., PP. 112-118.
4. Бондар, І.С. Антикоруptionна політика та запобігання корупції в публічному управлінні : навчальний посібник / І.С. Бондар, В.Г. Горник, С.О. Кравченко, В.В. Кравченко ; Міністерство освіти і науки України ; Міністерство культури України; Київський національний університет культури і мистецтв. Київ: Ліра-К, 2020. 191 с..
5. Особливості публічного управління та адміністрування : навчальний посібник / В.Д. Бакуменко, І.С. Бондар, В.Г. Горник, В.В. Шпачук ; Міністерство культури України, Київський національний університет культури і мистецтв. Київ : Видавництво Ліра-К, 2020. 252 с.
6. Мельничук В. Історія децентралізаційних процесів і Україна. Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 25-26 листопада 2021 р.). Рівне: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Ч. 4. С. 19-22.
7. Мельничук В. Євроінтеграційний чинник реформування місцевого самоврядування в Україні. Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація: Матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Северодонецьк, 8 червня 2021 р.). Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. С. 101-105.
8. Мельничук В. Зв'язок системи місцевого самоврядування та реалізації курсу європейської інтеграції України. Пріоритетні напрями наукових досліджень: філософський, політологічний та культурологічний аспекти: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 8-9 жовтня 2021 р.). Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2021. С. 46-50.
9. Мельничук В. Феномен регіональної самоврядності. Перспективи розвитку наукових досліджень у контексті глобалізаційних змін: освіта, політика, економіка, міжкультурна комунікація: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кам'янець-Подільський, 20 травня 2022 р.). Северодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2022. С. 108-111.

- 10.Ткачова Н.М., Мартьянова Р.А., Казанська О.О. Ризики нелегальної міграції через навчання як загроза національній безпеці. «Публічне управління і адміністрування в Україні». Випуск № 21. 2021, С. 109-115.
- 11.Ткачова Н. М. Розвиток публічного управління в Україні: теоретичні, методологічні та практичні аспекти (Розділ 2.4). Кол.авт. за ред. Горник В.Г.,Кравченко С.О. Київ, УкрСІЧ. 2018. 354 с.
- 12.Ткачова Н. М. Розробка ефективних державних механізмів забезпечення національної економічної безпеки. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №1. С. 59-62.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

Адреса веб-сайту	Назва веб-ресурсу
1	2
www.president.gov.ua	Президент України
www.rada.gov.ua	Верховна Рада України
www.kmu.gov.ua	Кабінет Міністрів України
www.ccu.gov.ua	Конституційний Суд України
www.scourt.gov.ua	Верховний Суд
www.ombudsman.kiev.ua	Уповноважений Верховної Ради України з прав людини
www.rainbow.gov.ua	Рада національної безпеки та оборони України
www.minjust.gov.ua	Міністерство юстиції України
www.vru.gov.ua	Вища рада юстиції України
www.gp.gov.ua	Генеральна прокуратура України
www.cvk.gov.ua	Центральна виборча комісія України
www.uba.kiev.ua	Асоціація правників України
www.pravosud.org.ua	Українське правосуддя
www.nplu.kiev.ua	Національна парламентська бібліотека України
www.uamedia.visti.net/golos	Газета «Голос України»
www.uamedia.visti.net/uk	Газета «Урядовий кур'єр»
www.pravo.biz.ua	Електронна бібліотека з правознавства
www.pravo.org.ua	Центр політико-правових реформ
www.chitalka.info	Електронні підручники он-лайн/ Право

www.uapravo.org	Правовий журнал
www.nau.kiev.ua	Нормативні акти України - законодавство для практиків
www.cmlaw.com.ua	Юридична компанія «Чечель, Маллаєв та Партнери»
www.pravoved.com.ua	Спеціалізований ресурс для правників
www.lawyer.org.ua	Корпорація «Юриспруденція он-лайн»
www.legality.kiev.ua	Інститут проблем законодавства
www.khpg.org	Харківська правозахисна група
www.vybor.8m.com	Судові проблеми (інформація про судову систему, як поводитися в суді, як написати скаргу до Європейського Суду з прав людини)
www.pension.kiev.ua	Пенсійне забезпечення в Україні
legalpro.hypermart.net / konstsudl.html	Правовий захист (Рішення Конституційного Суду України)
www.uapravo.org	UApravo (Сайт корисної правової інформації: є методичні матеріали, закони, юридичні консультації тощо)
www.whoiswho.com.ua	«Хто є хто в Україні?» (Сайт пропонує необхідну контактну інформацію про органи державної влади. Надається довідкова інформація з номерами телефонів, адресами, біографіями чиновників тощо)
www.helsinki.org.ua	Українська Гельсінська спілка з прав людини
www.u21.org.ua	Юрист XXI століття
www.accent.kiev.ua	Політична та економічна інформація про Україну
www.coe.kiev.ua	Рішення Європейського суду
www.legal.com.ua	Інформаційно-пошукова система по законодавству